

DOI: <https://doi.org/10.17721/2520-2626/2026.38.23>

УДК: 316.7:94(470+571):94(477):323:327

Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY SA 4.0). The article and any related published material are licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY SA 4.0).

Маріам-Софія ШАМСУТДИНОВА

здобувачка ступеня PhD,
викладачка кафедри практики англійської мови
та методики викладання
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, Україна

ORCID: 0009-0001-3943-2447

E-mail: ms.shamsutdynova@gmail.com

Тетяна ШАМСУТДИНОВА-ЛЕБЕДЮК

кандидат філософських наук, доцент,
професор кафедри філософії,
Рівненський державний гуманітарний університет

ORCID: 0000-0001-9288-7005

E-mail: ta.sha@ukr.net

КУЛЬТУРНА АПРОПРІАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ СПАДЩИНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИЧНОГО ВПЛИВУ: ІСТОРИЧНИЙ І СУЧАСНИЙ ВИМІР

Анотація. У статті розглянуто феномен культурної апропріації української культурної спадщини як складний історико-культурний процес, що поєднує мовно-освітні, політичні та інформаційні механізми впливу. Проаналізовано історичні передумови витіснення української мови та культури, зокрема через нормативні акти XIX століття, що обмежували функціонування української мови в освіті, друці та публічному житті. Показано, що вищезазначені процеси сформували стійку базу для подальшого інкорпорування українських культурних елементів до імперського та радянського наративів із частковою або повною втратою їх автентичної ідентифікації.

Окрему увагу надано модерним формам культурної апропріації в цифровому середовищі. Встановлено, що ключовими її механізмами є алгоритмічне підсилення контенту, редагування його походження, меметизація культурних елементів та їх інтеграцію в масовий е-простір. У даному контексті інформаційні платформи виступають не лише джерелами поширення, а й активними факторами трансформації культурних наративів.

Проаналізовано вплив зазначених процесів на формування української національної ідентичності. Показано, що тривале мовно-культурне витіснення спричинило фрагментацію культурної пам'яті та гібридизацію ідентифікаційних моделей, однак водночас стимулювало розвиток компенсаторних механізмів культурного відновлення та посилення символічного значення мови як маркера ідентичності.

Зроблено висновок, що культурна апропріація в сучасних умовах є не лише історичним спадком імперської політики, а й елементом інформаційного протистояння, який впливає на формування колективної пам'яті та національної самосвідомості. Українська ідентичність розглядається як динамічна система, що одночасно зазнає зовнішнього тиску та внутрішньої реконсолідації.

Ключові слова: Україна, апропріація, традиція, національна ідентичність, русифікація, історична пам'ять, гібридна війна, культурна експансія.

Mariam-Sofia SHAMSUTDYNOVA

PhD candidate,
Lecturer at the Department of English Language Practice
and Teaching Methodology
Rivne State University of Humanities
Rivne, Ukraine

Tetiana SHAMSUTDYNOVA-LEBEDYUK

PhD (Philosophy), Associate Professor,

CULTURAL APPROPRIATION OF UKRAINIAN HERITAGE AS A TOOL OF POLITICAL INFLUENCE: HISTORICAL AND CONTEMPORARY EXTINCTION

Abstract. *The article examines the phenomenon of cultural appropriation of Ukrainian cultural heritage as a complex historical and cultural process that combines linguistic, educational, political and informational mechanisms of influence. The historical prerequisites for the suppression of the Ukrainian language and culture are analyzed, in particular through the regulatory acts of the 19th century, which limited the functioning of the Ukrainian language in education, printing and public life. It is shown that the above-mentioned processes formed a stable basis for the further incorporation of Ukrainian cultural elements into imperial and Soviet narratives with partial or complete loss of their authentic identification.*

Special attention is paid to modern forms of cultural appropriation in the digital environment. It is established that its key mechanisms are algorithmic reinforcement of content, editing of its origin, memetization of cultural elements and their integration into the mass e-space. In this context, information platforms act not only as sources of dissemination, but also as active factors in the transformation of cultural narratives.

The impact of these processes on the formation of Ukrainian national identity is analyzed. It is shown that prolonged linguistic and cultural displacement has caused the fragmentation of cultural memory and the hybridization of identification models, but at the same time stimulated the development of compensatory mechanisms of cultural restoration and the strengthening of the symbolic meaning of language as a marker of identity.

The conclusion is made that cultural appropriation in modern conditions is not only a historical legacy of imperial policy, but also an element of information confrontation that affects the formation of collective memory and national self-consciousness. Ukrainian identity is considered as a dynamic system that is simultaneously subject to external pressure and internal reconsolidation.

Keywords: *Ukraine, cultural appropriation, tradition, national identity, Russification, historical memory, hybrid war, cultural expansion.*

Постановка проблеми. Проблема даного дослідження полягає у визначенні конкретного механізму, через який відбувається трансформація української культурної спадщини в елемент чужого наративу. Йдеться не просто про факт привласнення, а про системний процес зміни смислових рамок, у межах яких культурні явища втрачають зв'язок із власним історичним контекстом і набувають нової, зовнішньої заданої інтерпретації. У межах імперської традиції це проявлялося через інтеграцію українських історичних і культурних маркерів у концепт «єдиного культурного простору», що формувало довготривалу інерцію сприйняття.

У сучасних умовах проблема ускладнюється тим, що апропріація відбувається одночасно на кількох рівнях — академічному, медійному та політичному, що створює багатопланову систему впливу на уявлення про походження та належність культурних феноменів. Додатковим ускладненням є відсутність чітких аналітичних критеріїв, які дозволяють відмежувати апропріацію від легітимних форм культурної взаємодії. Таким чином виникає методологічна невизначеність, яка ускладнює емпіричне дослідження явища, особливо в умовах швидкого поширення інформації та гібридних форм комунікації.

Аналіз наукових публікацій. Останні дослідження показують, що тема культурної апропріації української спадщини сформувалася як окремий напрям переважно після 2014 року і різко інтенсифікувалася після 2022 року. Раніше вона розглядалася фрагментарно в межах історіографії чи славістики,

тоді як сучасні роботи прямо трактують її як системну імперську практику контролю над інтерпретацією культури.

Ключовий внесок зробили дослідники постколоніального та культурно-політичного підходу. Галина Колтюк аналізує апропріацію як «колонізацію свідомості», підкреслюючи когнітивний вимір привласнення [12]. Андреас Кеплер, Катрін Ваннер і Тетяна Журженко досліджують пам'ять і деколонізацію, де конфлікт трактується як боротьба за історичні наративи [11]. У сфері культурної політики Олена Бетлі та Елжібета Олзака показують, що дерусифікація є реакцією на тривале символічне привласнення [10].

Окремий напрям становлять роботи про мистецтво і спадщину. Стефанія Демчук та Ілля Левченко доводять, що українське мистецтво історично інтерпретувалося через російські академічні рамки, а Надія Красинська аналізує музейний вимір цієї проблеми. Водночас Олена Мішالова розглядає сучасну війну як «війну за ідентичність», де апропріація є центральним механізмом [13, с. 82].

Метою статті є системне виявлення історичних і сучасних механізмів привласнення української культурної спадщини, аналіз їх інституційних, мовно-освітніх та медійних інструментів, а також визначення їхнього впливу на трансформацію української національної ідентичності в довготривалій історичній перспективі.

Для досягнення поставленої мети передбачається вирішити наступні завдання: розглянути історичні передумови привласнення української культурної

спадщини. Дослідити особливості сучасних форм апропріації в інформаційному та медійному просторі Росії. Визначити основні механізми культурної апропріації (переприсвоєння авторства, трансформація походження, інтеграція в імперський культурний канон). Оцінити вплив цих процесів на формування української національної ідентичності.

Основна частина. Історичні передумови привласнення української культурної спадщини формуються як результат тривалого процесу політичної інтеграції українських земель у структури домінуючих імперських систем, де культурний вимір поступово підпорядковувався логіці централізованої влади.

У випадку російської імперії визначальною передумовою стало формування асиметричних відносин між центром і периферією, в межах яких культурне виробництво перебувало під жорстким адміністративним контролем [2]. Це стало передумовою для інкорпорації українських культурних явищ у загальноімперський канон без належного визнання їхнього походження, що поступово закріплювало практику символічного переприсвоєння.

Важливим історичним чинником стала централізація історичного знання та формування офіційної версії минулого, яка мала на меті легітимацію імперської цілісності. У межах цієї логіки українська історія та культура інтерпретувалися як регіональний варіант єдиної цивілізаційної традиції [5, с. 56]. Продиктована імперськими ідеями модель “меншовартості” українців знижувала автономність українського культурного простору та закріплювала його як похідний щодо домінуючого центру, яке створило структурний плацдарм для подальшої культурної апропріації.

Другим фундаментальним чинником стала мовно-освітня політика, спрямована на уніфікацію культурного простору через обмеження функціонування української мови в офіційних інституціях. Валуєвський циркуляр 1863 р. фактично заборонив видання більшості книг українською мовою, особливо освітнього та релігійного змісту. Його логіка була відвертою: українська мова трактувалася як така, що «не існує» як повноцінна, що не лише обмежувало доступ до знань рідною мовою, але й підривало саму можливість формування інтелектуального середовища [12].

Подальшим кроком став Емський указ 1876 р., який значно розширив обмеження: заборонялося не лише друкувати, а й ввозити українські книги з-за кордону, ставити театральні вистави, видавати тексти до музичних творів українською мовою. Таким чином культура втрачала не лише освітній, а й публічний вимір, що різко звужувало її присутність у суспільстві.

У сфері освіти імперська політика передбачала повну русифікацію навчального процесу. Українська мова була витіснена зі шкіл, а будь-які спроби її використання розцінювалися як відхилення від норми. Це означало, що нові покоління змушені були засвоювати знання через іншу мовну систему, що автоматично зміщувало культурну ідентифікацію [10].

Упродовж XX століття, попри короткий період «українізації» 1920-х років, ситуація різко змінилася в умовах сталінської централізації [1]. Репресії проти

української інтелігенції, відомі як Розстріляне відродження, фактично знищили цілий пласт культурних діячів. Репресійні процеси не лише обірвали розвиток національної культури, але й створили культурний вакуум, який за радянським задумом легко заповнювався ідеологічним культурним продуктом [4, с. 222].

У радянський період формально українська мова існувала, однак фактичне домінування російської закріплювалося через адміністративні, освітні та соціальні механізми. Кар’єрне зростання, наукова діяльність, доступ до ширшої аудиторії – усе це було значно легшим у російськомовному середовищі. Унаслідок цього значна частина інтелектуального продукту або створювалася російською, або адаптувалася до неї.

Витіснення української мови й культури відбувалося не стихійно, а через послідовну політику обмежень. Саме вона створювала умови, за яких український культурний продукт втрачав видимість, змінював форму або інтегрувався в інший культурний простір, що й відкривало шлях до подальшого привласнення.

Модерні форми культурної апропріації української спадщини в інформаційному та медійному просторі Росії характеризуються якісною трансформацією порівняно з попередніми історичними етапами. Якщо у XIX–XX століттях домінували адміністративно-інституційні механізми асиміляції, то у XXI столітті ключову роль відіграють цифрові комунікації, масова культура та алгоритмічно керовані платформи. Це зумовило не лише зміну інструментарію, але й ускладнення самих процесів привласнення, які стають менш очевидними, проте значно ефективнішими у довгостроковій перспективі.

Сучасна культурна апропріація тісно пов’язана з політичними функціями. Вона виступає не лише як культурний, але й як ідеологічний інструмент, спрямований на конструювання певної картини історичної та культурної реальності. Через привласнення української спадщини формуються наративи про спільність походження, культурну нерозривність і відсутність чітких меж між національними ідентичностями [8]. У ширшому контексті це використовується для легітимації політичних претензій і впливу, що переводить проблему з площини культурології у сферу інформаційної безпеки.

Водночас сучасний етап характеризується зростанням рівня рефлексії та протидії таким практикам. Український інформаційний простір дедалі активніше реагує на випадки апропріації через публічну фіксацію, дослідницьку діяльність і популяризацію автентичного культурного продукту. Це формує альтернативний дискурс, у межах якого відбувається відновлення авторства та переосмислення культурної спадщини як складової національної ідентичності [9, с. 51]. У результаті виникає ситуація конкуренції інтерпретацій, де жодна з них уже не може залишатися поза критичним аналізом.

Однією з базових характеристик сучасної апропріації є системне редагування культурного походження. У медійному просторі відбувається цілеспрямоване або опосередковане стирання українського контексту з подальшим включенням відповідних елементів до російського культурного поля. Воно реалізується

через повторну публікацію контенту — музичних творів, фольклорних зразків, візуальних образів — зі зміненими або узагальненими описами. Унаслідок цього первинна атрибуція поступово витісняється з інформаційного обігу, а користувач стикається вже з інтерпретованим, «перекодованим» варіантом культурного продукту. Важливо, що цей процес не завжди має форму прямого заперечення українського походження; значно частіше застосовується стратегія розмивання, коли об'єкт позначається як «народний», «спільний» або «традиційний» без конкретизації.

Наступним суттєвим аспектом є роль алгоритмічних механізмів у поширенні та легітимації таких практик. Цифрові платформи функціонують за принципами, що віддають перевагу популярності та інтенсивності взаємодії, а не достовірності чи коректності джерела. У результаті контент, який активно тиражується в російському сегменті мережі, отримує підвищену видимість і займає домінуючі позиції у пошукових та рекомендаційних системах. Це створює ефект кумулятивної присутності: багаторазове повторення певної версії походження формує уявлення про її «нормативність». Таким чином алгоритми стають не прямим, але впливовим інструментом культурної апропріації, оскільки вони підсилюють уже наявні наративи та сприяють їх закріпленню у масовій свідомості.

Важливою рисою сучасного етапу є інституціоналізація апропріаційних практик. Вони відтворюються не лише на рівні неформального цифрового контенту, але й у межах офіційних медіа, освітніх програм та культурних ініціатив. У цих дискурсах українська культура спадщина часто інтерпретується як складова ширшого «загальнонаціонального» або «історично єдиного» простору [7, с. 10]. Подібна інтерпретація дозволяє інтегрувати українські культурні явища до російського канону без прямого заперечення їх існування, але зі зміщенням акцентів щодо їх походження та значення. У підручниках, публічних лекціях і популярних наукових матеріалах відбувається поступове формування уявлення про вторинність українського культурного розвитку, що є типовим для імперських моделей культурної політики.

Особливу роль відіграє масова культура як середовище гібридизації. У сучасних музичних, аудіовізуальних і розважальних продуктах активно використовуються елементи української традиції — мелодика, ритміка, символіка, окремі мовні форми. Однак ці елементи зазнають адаптації до російського культурного контексту, втрачаючи свою первинну семантику та історичну прив'язаність. Вони не є прямим копіюванням, а радше трансформацією, яка забезпечує глибше проникнення запозичених елементів у масову культуру, роблячи їх сприйняття як «власних» більш природним і менш критично осмисленим.

Окремої уваги потребує феномен меметизації культурного контенту. Короткі відеоформати, меми та інші вірусні одиниці інформації функціонують у режимі швидкого поширення та спрощення змісту. У цьому середовищі культурні елементи редукуються до впізнаваних образів або жартівливих конструкцій, що майже повністю позбавляє їх історичного контексту. Унаслідок

цього, питання авторства або походження відходить на другий план, а сам контент починає сприйматися як частина абстрактного «спільного» культурного поля. Меметизація як форма культурної апропріації є особливо розповсюдженою у молодіжному середовищі, оскільки швидкість споживання інформації переважає над її критичним аналізом.

Вплив процесів мовно-культурного витіснення та подальшої апропріації на формування української національної ідентичності має довготривалий і багатовірневий характер, який не можна звести до прямої втрати або збереження окремих елементів культури. Йдеться радше про складну динаміку деформацій, латентного збереження та подальшого відновлення ідентифікаційних структур у межах різних історичних епох.

У першу чергу ці процеси спричинили фрагментацію культурної пам'яті. Тривале обмеження функціонування української мови в освіті, адміністрації та публічному просторі призвело до того, що значні частини населення втрачали безпосередній зв'язок із власною культурною традицією в її автентичному вигляді. Це формувало ситуацію, коли ідентичність існувала не як цілісна система, а як набір частково збережених елементів, часто опосередкованих чужою мовною та інтерпретаційною рамкою.

Другим наслідком стала гібридизація ідентичності, характерна насамперед для міського та освіченого середовища в період імперської та радянської політики. Українська культурна основа співіснувала з домінуючими російськими мовно-культурними моделями, що створювало змішані форми самоідентифікації. У таких умовах національна належність часто не заперечувалася, але поступово відокремлювалася від мовної та культурної практики, що послаблювало її структурну визначеність.

Третім важливим аспектом є інституційна ерозія української культурної репрезентації. Коли мова і культура витісняються з офіційних сфер, вони втрачають здатність формувати «норму» суспільного життя. Це означає, що українська ідентичність довгий час функціонувала переважно в приватному, локальному або неформальному вимірі, не маючи рівного доступу до механізмів масового відтворення — освіти, медіа, науки. У таких умовах відбувалося не зникнення ідентичності, а її маргіналізація.

Водночас важливо підкреслити, що ці процеси мали і протилежний ефект — формування компенсаторної національної свідомості. Обмеження та тиск сприяли появі інтелектуальних і культурних рухів опору, для яких українська мова і культура ставали не лише засобом комунікації, а й символом політичної та культурної автономії. Особливо це посилювалося в періоди репресій і заборон, коли сама практика збереження мови набувала характеру ідентифікаційного акту [3].

У довгостроковій перспективі важливим наслідком стала асиметрична модернізація ідентичності. Українська національна свідомість розвивалася не лінійно, а через чергування періодів витіснення та відновлення, що створило нерівномірну структуру її

поширення в різних регіонах і соціальних групах. Це пояснює наявність різних моделей мовної поведінки та культурної самоідентифікації в межах одного суспільства.

Сьогодні історичні тенденції трансформуються у процес рефлексивного відновлення ідентичності, коли суспільство не лише повертається до мовних і культурних практик, але й переосмислює механізми їх попереднього витіснення. Саме усвідомлення історичної травми та структурних обмежень стає важливим чинником консолідації. Вплив мовно-культурних обмежень і апропріаційних практик не призвів до зникнення української національної ідентичності, але суттєво ускладнив її розвиток, зробивши його дискретним, нерівномірним і залежним від історичних контекстів. Одночасно ці ж процеси парадоксально посилили її символічну вагу, перетворивши мову і культуру на ключові маркери політичної та цивілізаційної самоідентифікації.

Висновки: Таким чином, історичний аналіз мовно-культурних обмежень та сучасних практик культурної апропріації показує, що їхній сукупний вплив на формування української національної ідентичності був суперечливим за своєю природою. З одного боку, систематичне витіснення української мови з освітніх, адміністративних та публічних сфер, а також інтеграція культурних елементів у домінуючі імперські та пізніше радянські наративи спричинили фрагментацію культурної пам'яті, ослаблення інституційних механізмів відтворення ідентичності та формування змішаних або асиметричних моделей самоідентифікації.

З іншого боку, саме ці обмеження стали каталізатором процесів внутрішньої консолідації та символічного переосмислення української культури. В умовах тиску мова, історична пам'ять і культурна традиція набували статусу маркерів опору та збереження ідентичності, що сприяло формуванню глибоких мотивацій до її відновлення. Навіть у періоди найсильнішої асиміляційної політики українська ідентичність не зникла, а переходила у латентні форми існування, зберігаючи потенціал для подальшої актуалізації.

В умовах інформаційного протистояння, ці історичні процеси набули нового значення. Вони визначають як вразливості культурного простору, так і його стійкість до зовнішніх впливів. Відповідно, національна ідентичність постає не як статична структура, а як динамічна система, що формується під впливом історичних травм, механізмів культурного тиску та одночасно — практик відновлення й переосмислення.

1. Грабовська І. та інш. Геополітична суб'єктність України в контексті глобальних викликів: монографія. Київ: НДІУ КНУТШ, Вид-во «Міленіум», 2024. 344 с.
2. Грабовська І., Грабовський С. Історичне становлення геополітичної суб'єктності України від початкових етапів до кінця XIX століття. *Українознавство*. №2 (91) (2024). С. 207–223. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/>

3. Грабовська І., Грабовський С. Геополітична суб'єктність України: латентна перетворюється на актуальну. *Українознавство*. №3 (92) (2024). С. 83–98. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/>
4. Кашуба Л., Дмитренко К. Культурна апропріація історії України. *Травневі студії: історія, політологія, міжнародні відносини*. 2023. С. 221–223.
5. Мельничук Л. Ю. Деколонізація українського мистецтва та культурна дипломатія. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2023. № 6. С. 54–64.
6. Мороз О.В., Саволайнен І.П., Козловець М.А. Філософські аспекти глобалізації та їхній вплив на культурну ідентичність. *Вісник гуманітарних наук*. 2025. № 3–4.
7. Протас М., Булавина Н., Ісиченко І. Українське мистецтво в контексті визвольної війни. *Мистецтвознавство України*. 2023. № 23. С. 9–32.
8. Спаська Н.О. Культурна дипломатія України в умовах російської агресії: магістерська робота. Київ: Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого, 2025. URL: <http://ir.knutkt.edu.ua/handle/123456789/1087>
9. Чемери Г.Ю., Кардашов М.В. Деколоніальний підхід до протидії російській культурній експансії та привласненню української мистецької спадщини у вищій мистецькій освіті *Південноукраїнські мистецькі студії*. 2025. № 4. С. 49–54.
10. Betlii O. The Identity Politics of Heritage: Decommunization, Decolonization, and Derussification of Kyiv Monuments. *Journal of Applied History*. 2022. Vol. 4(1–2). URL: https://brill.com/view/journals/joah/4/1-2/article-p149_11.xml
11. Kappeler A. From Little Russia to Ukraine: The Politics of Historiography in the Russian Empire. *Jahrbücher für Geschichte Osteuropas*. 2021. Vol. 69(3). Pp. 321–345.
12. Kotliuk G. Colonization of minds: Ukraine between Russian colonialism and Western Orientalism. *Frontiers in Sociology*. 2023. Vol. 8. Art. 1206320. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fsoc.2023.1206320/full>
13. Mishalova O., Hordiichuk O., Sokolovskyi O. Russia's War in Ukraine as a "War for Identity" and Appropriation of Cultural Tradition. *Ethics in Progress*. 2024. Vol. 15(2). URL: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/eip/article/view/40247>

References

1. Hrabovska I. ta insh. (2024). *Heopolitychna subiektnist Ukrainy v konteksti hlobalnykh vyklykiv: monohrafiia* [The geopolitical subjectivity of Ukraine in the context of global crises: a monograph]. Kyiv: NDIU KNUTSh, Vyd-vo «Milenium». 344 p. (in Ukrainian).
2. Hrabovska I., Hrabovskyi S. (2024). *Istorychne stanovlennia heopolitychnoi subiektnosti Ukrainy vid*

pochatkovykh etapiv do kintsia KhIKh stolittia [The historical formation of the geopolitical subjectivity of Ukraine from the initial stages to the end of the 19th century].

Ukrainoznavstvo. №2 (91). Pp. 207–223. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/> (in Ukrainian).

3. Hrabovska I., Hrabovskyi S. (2024). *Heopolitychna cubiektivist Ukrainy: latentna peretvoruietsia na aktualnu* [Ukraine's geopolitical subjectivity: latent turns into actual].

Ukrainoznavstvo. №3 (92). Pp. 83–98. URL: <http://journal.ndiu.org.ua/> (in Ukrainian).

4. Kashuba L., Dmytrenko K. (2023). *Kulturna apropiatsiia istorii Ukrainy* [Cultural appropriation of the history of Ukraine]. *Travnevi studii: istoriia, politolohiia, mizhnarodni vidnosyny*. Pp. 221–223. (in Ukrainian).

5. Melnychuk L. Yu. (2023). *Dekolonizatsiia ukrainsko-ho mystetstva ta kulturna dyplomatiia* [Decolonization of Ukrainian art and cultural diplomacy]. *Ukrainskyi mystetstvoznavchyi dyskurs*. No. 6. Pp. 54–64. (in Ukrainian).

6. Moroz O. V., Savolainen I. P., Kozlovets M. A. (2025). *Filosofski aspekty hlobalizatsii ta yikhnyi vplyv na kulturnu identychnist* [Philosophical aspects of globalization and their impact on cultural identity]. *Visnyk humanitarnykh nauk*. No. 3–4. (in Ukrainian).

7. Protas M., Bulavina N., Isyuchenko I. (2023). *Ukrainske mystetstvo v konteksti vyzvolnoi viiny* [Ukrainian art in the context of the liberation war]. *Mystetstvoznavstvo Ukrainy*. No. 23. Pp. 9–32. (in Ukrainian).

8. Spaska N. O. (2025). *Kulturna dyplomatiia Ukrainy v umovakh rosiiskoi ahresii: mahisterska robota* [Cultural diplomacy of Ukraine under conditions of Rus-

sian aggression: Master's thesis]. Kyiv. (in Ukrainian).

9. Chemery H. Yu., Kardashov M. V. (2025). *Dekoloni-alnyi pidkhd do protydii rosiiskii kulturnii ekspansii ta pryvlasnenniu ukrainskoi mystetskoï spadshchyny u vyshchii mystetskii osviti* [Decolonial approach to counteracting Russian cultural expansion and appropriation of Ukrainian artistic heritage in higher art education]. *Pivdennoukrainski mystetski studii*. No. 4. Pp. 49–54. (in Ukrainian).

10. Betlii O. (2022). *The Identity Politics of Heritage: Decommunization, Decolonization, and Derussification of Kyiv Monuments*. *Journal of Applied History*. Vol. 4(1–2). Pp. 149–167. URL: https://brill.com/view/journals/joah/4/1-2/article-p149_11.xml

11. Kappeler A. (2021). *From Little Russia to Ukraine: The Politics of Historiography in the Russian Empire*. *Jahrbücher für Geschichte Osteuropas*. Vol. 69(3). Pp. 321–345.

12. Kotliuk G. (2023). *Colonization of minds: Ukraine between Russian colonialism and Western Orientalism*. *Frontiers in Sociology*. Vol. 8. Art. 1206320. URL: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fsoc.2023.1206320/full>

13. Mishalova O., Hordiichuk O., Sokolovskyi O. (2024). *Russia's War in Ukraine as a "War for Identity" and Appropriation of Cultural Tradition*. *Ethics in Progress*. Vol. 15(2). URL: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/eip/article/view/40247>

Отримано редакцією журналу/ Received: 21.04.26

Прорецензовано / Revised: 02.05.26

Схвалено до друку / Accepted: 05.05.26

DOI: <https://doi.org/10.17721/2520-2626/2026.38.24>

УДК 821.161.2-93.09:37.035.6(477)

Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY SA 4.0). The article and any related published material is licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY SA 4.0).

Юліана ШИНКАРИК

молодший науковий співробітник, здобувач

Науково-дослідний інститут українознавства

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID: 0000-0002-1629-5910

iuliana.shynkaryk@knu.ua

МЕТОДИЧНІ СТРАТЕГІЇ ОСМИСЛЕННЯ МІЛІТАРНОГО НАРАТИВУ В СУ- ЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДИТЯЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Анотація. У статті проаналізовано осмислення мілітарної проблематики в сучасній українській дитячій літературі. Встановлено, що дитяча література виступає дієвим інструментом соціалізації та психологічної підтримки, виконуючи низку стратегічних завдань: захисну функцію, спрямовану на гармонізацію внутрішнього стану дитини; функцію інтелектуальної медіації складних реалій; а також ідеологему національної самоідентифікації. З'ясовано необхідність вікової диференціації при виборі мілітарних текстів для зростаючого покоління. Відзначено, що роль педагога полягає не лише у викладанні матеріалу, а й у створенні безпечної атмосфери та емпатійному супроводі дитини. Доведено, що створення унікального мілітарного контенту допомагає дитині опрацювати травму та сформувати свідому громадянську пози-